

***Psychologia osobowości :
nurty, teorie, koncepcje***
Henryk Gasiul

Spis treści

Wstęp

Rozdział I. Historyczne korzenie i okresy rozwoju psychologii osobowości

1. U źródeł współczesnych teorii osobowości – wkład klasycznej psychologii
 2. U źródeł współczesnych teorii osobowości – znaczenie analiz W. McDougalla
 3. U źródeł współczesnych teorii osobowości – rola psychologii personalistycznej M. Calkins i W. Sterna
 4. Ku współczesnym kształtom psychologii osobowości
 - 4.1. Tradycje badawcze w psychologii osobowości
 - 4.2. Okresy w nowożytnej psychologii osobowości
- Podsumowanie

Rozdział II. Kontrowersje wokół psychologii osobowości

1. Wiedza potoczna a wiedza naukowa o osobowości
2. Przyrodniczy i humanistyczny model interpretacji osobowości
3. Kryteria oceny wartości naukowej teorii osobowości
4. Teoria osobowości jako ogólna teoria zachowania
5. O metodach stosowanych w psychologii osobowości
6. Perspektywy analizy teorii osobowości
7. Zasada wyróżniania kategorii teorii osobowości – propozycja autorska

Rozdział III. Człowiek jako podmiot i jego właściwości – dyspozycyjne podejście do interpretacji cech osobowości

1. Sięgając do przeszłości
 2. Podstawowe sposoby i strategie interpretacji cech we współczesnej psychologii
 3. Konstytucjonalne teorie osobowości
 4. Główne wątki czynnikowej teorii osobowości H.J. Eysencka – teoria Wielkiej Trójki (PEN)
 5. Neurofizjologiczne podstawy ekstrawersji i neurotyzmu – kontrowersje i propozycje
 6. Psychobiologiczna teoria osobowości C.R. Cloningera
 7. Humanistyczne podejście G.W. Allporta
- Podsumowanie

Rozdział IV. Człowiek jako podmiot i jego właściwości – deskryptywne podejście do sposobu analizy cech osobowości

1. Czynnikowa teoria cech R. Cattella
2. Wielka Piątka jako efekt analiz leksykalno-statystycznych

- 2.1. Wprowadzenie – krótka historia dążeń do odkrycia pięciu cech osobowości
- 2.2. Teoria Wielkiej Piątki R.R. McCrae i P.T. Costy
3. Cechy jako właściwości interpersonalne w interpretacji J.S. Wigginsa
4. Cechy interpersonalne w ujęciu T. Leary'ego
5. Cechy jako konstrukcje społeczne
- Podsumowanie

Rozdział V. Wielka Piątka jako źródło i inspiracja współczesnych badań nad osobowością. Próby integracji dyspozycyjnego i deskryptywnego podejścia do interpretacji cech

1. Kontrowersje wokół liczby czynników osobowości
2. Trudności z modelami bazującymi na Wielkiej Piątce
3. Podstawy biologiczne pięciu wymiarów osobowości – zwrot w kierunku dyspozycyjnych teorii cech
4. Przełamując słabości Wielkiej Piątki – Cybernetyczna Teoria Wielkiej Piątki C.G. DeYounga (CB5T)
5. Kołowy Model Metacech Osobowości W. Strusa, J. Ciecucha, T. Rowińskiego jako propozycja analizy struktury i dynamiki osobowości bazującej na modelu Wielkiej Piątki
- Podsumowanie

Rozdział VI. Kontrowersje wokół teorii cech – sytuacjonizm a teorie cech. Propozycje będące już historią wciąż obecną oraz propozycje współczesne

1. Behawioralne modele relacji podmiot – sytuacja – sięgając ku przeszłości
 - 1.1. Podejście behawioralne J. Dollarda i N. Millera
 - 1.2. Interpretacja osobowości według B.F. Skinnera
2. Interpretacja relacji podmiot – sytuacja w teorii pola K. Lewina
3. Sytuacjonizm jako przeciwwaga teorii cech – współczesność
4. Współczesne sposoby rozwiązywania dylematu sytuacja – cecha – w obronie teorii cech
5. Motywacja jako podstawa wnioskowania o cechach – cechy intencjonalne w ujęciu J.C. Wakefielda
6. Interakcyjne modele cech – ogólne współczesne trendy interpretacji
7. Podejście interakcyjne o sposobie rozwiązywania dylematu cecha – stan
- Podsumowanie

Rozdział VII. Propozycje rozwiązania dylematu cechy – sytuacja. Modele społeczno-poznawcze oraz ich rewizje i uzupełnienia

1. Modele oparte na społecznym uczeniu i na procesach samoregulacji
 - 1.1. Specyfika i charakterystyka zjawiska samoregulacji
 - 1.2. W kierunku uczenia społecznego – propozycja J. Rottera
 - 1.3. Podejście interakcyjne A. Bandury – teoria społecznego uczenia się
 - 1.4. Osobowość a społeczne uczenie w interpretacji W. Mischela
2. Wybrane modele integrujące podejście strukturalne i procesualne
 - 2.1. Zmodyfikowana propozycja bazująca na podejściu społeczno-poznawczym – interpretacja D. Cervone
 - 2.2. Próba powiązania podejścia cechowego z podejściem społeczno-poznawczym – analizy W. Fleesona
 - 2.3. Model neuronalnej sieci według S.J. Reada, L.C. Millera
- Podsumowanie

Rozdział VIII. Podmiot kształtowany w procesie adaptacji – od natury biologicznej ku naturze kreowanej przez kulturę. Ewolucyjna perspektywa interpretacji osobowości

1. Proces adaptacji jako podstawa rozwoju osobowości – współczesne trendy interpretacyjne
 2. Społeczno-analityczna interpretacja osobowości według R. Hogana
 3. Ewolucja i środowisko podstawą osobowości w interpretacji T. Millona
 4. Ewolucyjne podejście do osobowości – teoria osobowości oparta na podstawowych systemach neuroafektywnych w ujęciu J. Pankseppa
 5. Podejście ewolucyjne R. Fischera
- Podsumowanie – uwagi ogólne

Rozdział IX. Podmiot kształtowany w procesie adaptacji – od natury biologicznej ku naturze kreowanej przez kulturę. Kultura i jej znaczenie – teorie kulturowe osobowości oraz kierunki analizy relacji kultura – osobowość

1. Kultura a osobowość w interpretacji szkoły wzorców kulturowych – sięgając do historii badań i analiz
2. Współczesne kierunki badań nad relacją kultura – osobowość
 - 2.1. Uwarunkowanie środowiskowo-kulturowe a osobowość (ewokacja kultury)
 - 2.2. Problem akulturacji a rozwój osobowości
 - 2.3. Transmisja kulturowa jako czynnik kreujący osobowość
 - 2.4. Kategorie i formy kulturowe a przewidywane konfiguracje osobowości
 - 2.5. Religia jako forma transmisji kultury a osobowość – na przykładzie hinduizmu
 - 2.6. Uniwersalia kulturowe a osobowość
3. Podsumowanie – uwagi ogólne

Rozdział X. Właściwości natury i jej sposób spełniania się w interakcji z otoczeniem – sięgając ku przeszłości, która wciąż ma znaczenie. Ewolucja biologiczna i kulturowa podstawą osobowości w interpretacji S. Freuda i C.G. Junga

1. Podmiot i jego potrzeby naturalne w interakcji – psychoanaliza S. Freuda
 2. Podmiot i kultura wpisana w naturę a indywidualna linia rozwoju – C.G. Jung
- Podsumowanie

Rozdział XI. Podmiot i jego potrzeby a formy adaptacji do społeczności i kultury

1. Człowiek i jego dążenie do twórczej adaptacji – podstawy teorii A. Adlera
 2. Kultura a potrzeby podmiotu – propozycja H.S. Sullivana
 3. Społeczność i kultura w interakcji z podmiotem – propozycja K. Horney
 4. Kultura a potrzeby podmiotu – perspektywa psychoanalityczna
- E. Fromma
- Podsumowanie

Rozdział XII. Człowiek jako podmiot w interakcji z innymi – teorie relacji z obiektem. Kliniczne podejście w wyjaśnianiu rozwoju i zaburzeń osobowości

1. Mechanizmy obronne ego w interpretacji A. Freud
2. Mechanizmy rozwoju i zaburzeń w interpretacji M. Klein
3. Procesy kształtowania się osobowości w ujęciu M. Mahler

4. Rozwój ego w analizach W.R. Fairbairna
 5. O.F. Kernberga interpretacja zaburzeń ego
 6. Rozwój struktury „mnie” – propozycja D. Winnicotta
 7. Psychologia self H. Kohuta
- Podsumowanie

Rozdział XIII. Człowiek jako podmiot w procesie adaptacji i rozwoju własnego potencjału – ku odkrywaniu własnej tożsamości

1. Psychologia ego H. Hartmanna
 2. Kompetencja jako cel rozwoju i adaptacji – propozycja R. White’a
 3. Teoria psychospołecznego rozwoju ego E.H. Eriksona
 4. Rozwój w interpretacji kontynuatorów myśli eriksonowskiej
 5. Mechanizmy i fazy rozwoju ego według J. Loevinger
 6. Dążenie do spełnienia jako cel rozwoju w ujęciu Ch. Bühler
- Podsumowanie

Rozdział XIV. Człowiek jako podmiot działający i samoregulujący – aktywistyczno-regulacyjne teorie osobowości

1. Ogólne podstawy teorii aktywistyczno-regulacyjnych
 2. Działalność jako podstawa osobowości w interpretacji S.L. Rubinsztejna
 3. Aktywistyczna teoria osobowości A.N. Leontjewa
 4. Osobowość w interpretacji S. Gerstmann
 5. Osobowość jako system tworzący i realizujący plany – propozycja T. Mądryckiego
 6. Regulacyjna Teoria Osobowości J. Reykowskiego
 7. Osobowość jako organizacja informacji w interpretacji W. Łukaszewskiego
 8. Zadania podstawą rozwoju osobowości w interpretacji K. Obuchowskiego
 9. Główne współczesne problemy aktywistycznej interpretacji osobowości
 10. Działanie jako proces samoregulacji
- Podsumowanie

Rozdział XV. Od spełnienia potrzeb i doświadczania siebie ku tworzeniu własnej tożsamości w interakcji

1. Naturalne dążenia – od realizacji potrzeb ku wartościom
 - 1.1. Główne idee A. Angyala
 - 1.2. Dążenie do spójności wartości jako podstawowy motyw – interpretacja P. Lecky’ego
 - 1.3. Syndromy osobowości w ujęciu A. Masłowa
 - 1.4. Dążenie do realizacji siebie a rozwój osobowości – interpretacja C.R. Rogersa
 2. Człowiek jako istota rozumiejąca i doświadczająca – antycypacja podstawą osobowości
 3. Od potrzeb ku narracji – personologia H. Murraya
 4. Biograficzne i narracyjne podstawy osobowości – konsekwencje teorii H. Murraya
 5. Podmiot doświadczający w interpretacji H.J.M. Hermansa – w stronę dialogowego „ja”
- Podsumowanie

Rozdział XVI. Człowiek jako podmiot odkrywający sens – egzystencjalna psychologia osobowości. W stronę podmiotu osobowego

1. Podstawowe założenia psychologii egzystencjalnej

2. Stawanie się w interpretacji L. Binswanger
 3. Warunki rozwoju osobowości w ujęciu R. Maya
 4. Mechanizmy nadawania znaczeń w interpretacji E. Strausa
 5. Wola sensu jako podstawa rozwoju osobowości w teorii V. Frankla
 6. Człowiek jako podmiot osobowy w interpretacji K. Popielskiego
- Podsumowanie

Rozdział XVII. Autorska propozycja personalistycznej interpretacji osobowości

1. U podstaw możliwości interpretacji osobowości – ścieżki metodologiczne
 2. Podstawy empiryczne uzasadniające możliwość interpretacji rozwoju osobowości poprzez odniesienie do atrybutów osoby
 3. Spełnianie się osoby jako podstawa rozwoju osobowości
 4. Prawa rozwoju osobowości
 - 4.1. Zasada „przywiązanie – dystansowanie – indywiduacja”
 - 4.2. Relacja pomiędzy perspektywą subiektywną a perspektywą obiektywną
 - 4.3. Zasada „od zewnątrz do wewnątrzoparcia”
 - 4.4. Rozwój w kierunku bycia podmiotem
- Podsumowanie – uwagi końcowe

Zakończenie

Bibliografia

Spis tabel i rysunków